

Bedrijfseconomische kencijfers

b&u- en gww-bedrijven 2013

eib

Economisch Instituut
voor de Bouw

Bedrijfseconomische kencijfers 2013

Het auteursrecht voor de inhoud berust geheel bij de Stichting Economisch Instituut voor de Bouw. Overnemen van de inhoud (of delen daarvan) is uitsluitend toegestaan met schriftelijke toestemming van het EIB. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen en dergelijke, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

Januari 2015

Bedrijfseconomische kencijfers

b&u- en gww-bedrijven 2013

M.H. Vrolijk, MSc

Inhoudsopgave

Conclusies op hoofdlijnen	7
1 Hoofdaannemers b&u	9
1.1 Ontwikkelingen in de omzet	9
1.2 Ontwikkelingen in het vermogen	9
1.3 Ontwikkelingen in de bedrijfseconomische kencijfers	9
2 Hoofdaannemers gww	13
2.1 Ontwikkelingen in de omzet	13
2.2 Ontwikkelingen in het vermogen	13
2.3 Ontwikkelingen in de bedrijfseconomische kencijfers	13
Onderzoeksverantwoording	17
Begrippen en formules	19
EIB-publicaties	23

Conclusies op hoofdlijnen

In dit rapport worden de bedrijfseconomische ontwikkelingen in 2013 weergegeven bij de b&u- en gww-bedrijven die voornamelijk als hoofdaannemer of bouwondernemer werkzaam zijn.

In 2013 bleef, met de aanhoudende krimp van de bouwproductie, de bedrijfseconomische situatie van hoofdaannemers onder druk.

Voor het vierde opeenvolgende jaar was de winstgevendheid van hoofdaannemers laag. In de b&u daalde de winstmarge van 1,9% naar 1,6%. In de gww daalde de winstmarge van 1,4% naar 1,1%. Vergeleken met 2012 bleef wel een groter deel van de hoofdaannemers in 2013 buiten de 'rode cijfers'.

Van de bedrijven die overblijven in de markt was de gemiddelde liquiditeit in beide sectoren ruim voldoende. In de gww leidden vermogensmutaties ertoe dat de solvabiliteit toenam.

Doordat het totaal vermogen minder hard daalde dan de omzet, daalde de omloopsnelheid van het vermogen. Daarnaast zorgden de ontwikkelingen in de winstmarge ervoor dat gemiddeld de rentabiliteit van de hoofdaannemers daalde.

1 Hoofdaannemers b&u

Dit hoofdstuk gaat in op belangrijke bedrijfseconomische ontwikkelingen bij b&u-hoofdaannemers in 2013. Achtereenvolgens komen ontwikkelingen in omzet, vermogen en bedrijfseconomische kencijfers aan bod.

1.1 Ontwikkelingen in de omzet

Omzet in 2013 gedaald

B&u-hoofdaannemers boekten in 2013 een totale omzet van € 17,9 miljard (zie tabel 1.1). In vergelijking met 2012 is de totale omzet gedaald. De daling hangt mede samen met de economische situatie en een daling van het aantal bedrijven en de arbeidscapaciteit in de populatie.

Veranderingen in de samenstelling van de omzet

Mede door ontwikkelingen in diverse segmenten van de markt waren er veranderingen in de samenstelling van de omzet van b&u-hoofdaannemers. Wel bleven traditionele patronen in de omzetverdelingen in stand. Zie tabel 1.2 voor een verdeling van de omzet naar marktsector, opdrachtgevers en wijze van opdrachtverzekrijging. Woningcorporaties, bedrijven en particulieren bleven de belangrijkste klantgroepen voor de b&u-hoofdaannemers. Bij de verdeling naar wijze van opdrachtverzekrijging is te zien dat het aandeel bouwteam is toegenomen – in samenhang met omzet voor bedrijven.

1.2 Ontwikkelingen in het vermogen

Vermogensmutaties leiden tot een daling van liquide middelen

In 2013 hebben diverse vermogensmutaties plaatsgevonden. Er kwam € 913 miljoen beschikbaar, voornamelijk uit vaste activa, netto vermogensbeslag in werken en overige vorderingen. Hiertegenover werd € 1.092 miljoen besteed. Belangrijke bestedingscategorieën waren garantievermogen en overige kortlopende schulden. Per saldo daalden de liquide middelen. Het totaal geïnvesteerd vermogen daalde voor het vijfde opeenvolgende jaar tot een waarde van € 7,4 miljard.

1.3 Ontwikkelingen in de bedrijfseconomische kencijfers

Tabel 1.3 laat ontwikkelingen in bedrijfseconomische kencijfers van b&u-hoofdaannemers zien. De kencijfers geven inzicht in financiële verhoudingen aan het eind van het boekjaar (31 december) en maken zo periodevergelijking en bedrijfsvergelijking mogelijk. Ze beschrijven niet de financiële verhoudingen of het (betalings-)gedrag van bedrijven op een willekeurig moment van het jaar.

Winstmarge verder verslechterd

De winstmarge bedroeg in 2013 1,6% (was in 2012 1,9%). De winstmarge daalde, doordat de daling in loonkosten onvoldoende ruimte creëerde om de verbruik- en overige bedrijfskosten op te vangen. De daling in de winstmarge deed zich vooral bij het middenbedrijf voor. In het grootbedrijf bleef de winstmarge stabiel, in het kleinbedrijf steeg de winstmarge. Het percentage b&u-hoofdaannemers die in 2013 erin slaagden winst te maken steeg naar 77% (was 54%). Bij het midden- en kleinbedrijf steeg het percentage winstmakers met respectievelijk 10 en 2 procentpunt naar 74% en 53%. Het percentage winstmakers in het grootbedrijf (88%) bleef marginaal onder het niveau van 2012 (91%).

Arbeidsproductiviteit gestegen

De arbeidsproductiviteit, gemeten in de bruto omzet en toegevoegde waarde per werkende, verbeterde in 2013. De bruto omzet per werkende bedroeg € 310.000 (was € 301.000). De toegevoegde waarde, het inkomen dat het bedrijf genereert voor personeel, eigenaren, vreemd vermogensverschaffers en de overheid, bleef € 67.000 per werkende.

Liquiditeit en solvabiliteit verbeterd

Bij de bedrijven die overbleven in de markt steeg in 2013 gemiddeld de liquiditeit, de mate waarin b&u-hoofdaannemers direct opeisbare schulden kunnen betalen. Gemiddeld waren de quick ratio en de current ratio 145% en 171%. De ratio's bleven, voor het totaal en per grootteklasse, ruim boven de norm van 100%.

De solvabiliteit, de mate waarin b&u-hoofdaannemers bij opheffing alle schulden kunnen betalen, bleef constant. Het aandeel schulden in het totaal vermogen bedroeg 64%. Uit de rentedekkingsratio blijkt dat b&u-hoofdaannemers ruim voldoende inkomen genereerden om de rentekosten te dekken.

Debiteuren- en crediteurentermijn stijgen, omlooptijd van het vermogen stijgt

De debiteuren- en crediteurentermijn, de termijn waarop opdrachtgevers en, respectievelijk, b&u-hoofdaannemers facturen betalen, daalde in 2013. De debiteuren- en crediteurentermijn bedroeg 42 en 54 dagen.

De omlooptijd van het vermogen laat de tijd zien tussen het ontstaan van voorraad of schulden en de beëindiging ervan. In 2013 is de omlooptijd van het vermogen toegenomen tot 153 dagen (+7 dagen). De omlooptijd van het vermogen steeg, doordat het totaal geïnvesteerde vermogen naar verhouding minder hard daalde dan de omzet.

Het netto vermogensbeslag laat de termijn zien waarop per saldo geïnvesteerd vermogen in onderhanden werk vastligt. Het netto vermogensbeslag bleef stabiel op 23 dagen. Het netto vermogensbeslag is al een aantal jaren relatief laag. Dit komt doordat een groter deel van het vermogen bij het groot en grotere middenbedrijf gefinancierd wordt door (voor-)uitbetaling van gedeelten van de aanneemsom door opdrachtgevers gedurende het werk (zodat per saldo dus relatief minder vermogen in voorraden en onderhanden werk vast ligt).

Winstgevendheid daalt

De winstgevendheid van b&u-hoofdaannemers wordt uitgedrukt in de rentabiliteit van het totaal vermogen (RTV) en eigen vermogen (REV). De RTV en REV bedroegen respectievelijk 4,6% en 10,1%. Door de lagere winstmarge stond de RTV in het middenbedrijf verder onder druk. De daling van de REV was vooral toe te schrijven aan de daling van de RTV.

Tabel 1.1 Verdeling van de omzet in 2012-2013 van b&u-hoofdaannemers, in lopende prijzen (x € 1 mln)

	Omzet uit bouwbedrijf		Omzet uit nevenactiviteit	Totale omzet
	Binnenland	Buitenland ¹		
2012	20.245	40	131	20.416
2013	17.661	38	160	17.859

1 Omzet van in Nederland gevestigde werkmaatschappijen met Nederland als voornaamste werkgebied

Bron: EIB

Tabel 1.2 Verdeling van de binnenlandse omzet in 2012-2013 van b&u-hoofdaannemers, per grootteklasse in arbeidsjaren

	< 21		21-100		> 100		Totaal	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Marktsectoren in %								
Nieuwbouw woningen	22	24	35	34	46	35	38	33
Nieuwbouw gebouwen	11	11	31	39	32	37	28	32
Nieuwbouw totaal	33	35	66	73	78	72	66	65
Onderhoud woningen	37	36	19	19	15	15	20	21
Onderhoud gebouwen	27	24	12	7	7	11	12	12
Onderhoud totaal	64	60	31	26	22	26	32	33
Overige activiteiten	3	5	3	1	0	2	2	3
Opdrachtgevers in %								
Overheid ¹	8	12	8	6	11	5	9	7
Woningcorporaties	11	6	22	23	42	29	29	22
Bedrijven	20	16	35	29	22	43	26	29
Hoofdaannemers	8	9	10	9	6	15	8	15
Particulieren	45	49	18	22	9	1	19	22
Overige ²	8	8	7	11	10	1	9	5
Wijze van opdrachtverzekrijging in %								
Aanbesteding								
- openbaar	7	9	15	22	8	13	10	16
- onderhands	30	40	33	26	43	27	37	29
Enkelvoudige uitnodiging	25	20	19	10	13	19	18	15
Klantenwerk	25	20	13	8	6	6	12	10
Eigen risicobouw	3	7	4	6	10	5	7	6
Bouwteam	4	2	11	25	17	28	13	21
Turnkey	1	0	1	2	1	0	1	1
Overige wijze	3	2	3	1	2	2	2	2

1 Onder overheid is begrepen rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en overige publiekrechtelijke lichamen
 2 Inclusief bouw voor eigen risico

Bron: EIB

Tabel 1.3 Bedrijfseconomische kencijfers in 2012-2013 van b&u-hoofdaannemers, per grootteklasse in arbeidsjaren

	< 21		21-100		> 100		Totaal	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Kostenstructuur in % van de omzet								
Verbruik	61,8	65,6	73,1	74,6	77,6	74,8	72,7	72,7
Arbeid	28,2	24,2	18,9	18,0	15,6	16,1	19,4	18,7
- Directe loonkosten							13,1	12,2
- Indirecte loonkosten							6,2	6,5
Overig	9,7	9,4	5,7	6,0	4,5	6,9	6,6	7,4
- Afschrijvingen	1,6	1,4	1,0	0,7	0,6	0,6	0,9	0,8
- Rentekosten	0,4	1,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,4
- Overige kosten n.e.g.	7,6 ¹	6,7 ¹	4,6 ¹	5,1 ¹	3,8 ¹	6,2 ¹	5,4	6,2
Diverse baten en lasten							-0,6	-0,3
Resultaat voor belasting ²	0,3	0,9	2,3	1,3	2,3	2,2	1,9	1,6
Kencijfers per werkende x € 1.000								
Bruto omzet	194	209	296	329	415	402	301	310
Toegevoegde waarde	59	58	66	67	77	76	67	67
Loonkosten	55	51	56	59	65	65	58	58
Toegevoegde waarde per direct werkende	82	73	101	108	144	133	105	100
Toegevoegde waarde per € 100 direct loon	132	149	175	183	214	199	171	176
Arbeidsinkomenquote (%)	92	87	84	89	84	85	86	87
% direct werkenden	78	79	66	62	59	58	68	66
Financiële kencijfers								
<i>Liquiditeit in %</i>								
Quick ratio	115	137	119	149	153	146	131	145
Current ratio	141	163	155	175	169	172	157	171
<i>Solvabiliteit</i>								
% schulden in totaal vermogen	76	75	65	62	57	58	64	64
Ratio schulden-eigen vermogen	317	300	186	163	133	138	178	174
Rentedekkingsratio	76	75	1.426	658	1.504	1789	914	395
<i>Vermogensbeheer in dagen</i>								
Omlooptijd vermogen	136	181	161	135	137	161	146	153
Debiteurentermijn	41	57	42	43	28	42	32	42
Crediteurentermijn	51	63	43	45	37	63	42	54
Nettovermogensbeslag	30	40	32	20	11	18	23	23
<i>Rentabiliteit in %</i>								
Rentabiliteit totaal vermogen	2,0	4,1	5,6	4,1	6,5	5,3	5,3	4,6
Rentabiliteit eigen vermogen	3,5	7,0	15,1	9,4	14,0	12,0	13,3	10,1

1 Inclusief diverse baten en lasten

2 Indien van toepassing is op het resultaat een ondernemersloon van € 45.000 in mindering gebracht

Bron: EIB

2 Hoofdaannemers gww

Dit hoofdstuk gaat in op belangrijke bedrijfseconomische ontwikkelingen bij gww-hoofdaannemers in 2013. Achtereenvolgens komen ontwikkelingen in omzet, vermogen en bedrijfseconomische kencijfers aan bod.

2.1 Ontwikkelingen in de omzet

Omzet in 2013 gedaald

Gww-hoofdaannemers boekten in 2013 een totale omzet van € 6,6 miljard (zie tabel 2.1). In vergelijking met 2012 is de totale omzet gedaald.

Veranderingen in de samenstelling van de omzet

Mede door ontwikkelingen in diverse segmenten van de markt waren er veranderingen in de samenstelling van de omzet van gww-hoofdaannemers. Zie tabel 2.2 voor een verdeling van de omzet naar marktsector, activiteit, opdrachtgevers, wijze van opdrachtverzekrijging en contractvorm. Ruim de helft van de omzet werd gerealiseerd in de wegenbouw. Overheid en bedrijven bleven de belangrijkste opdrachtgevers van gww-hoofdaannemers. Bij de verdeling naar wijze van opdrachtverzekrijging nam het aandeel openbare aanbesteding het meest af. Ook is te zien dat het aandeel enkelvoudige uitnodiging toeneemt.

2.2 Ontwikkelingen in het vermogen

Vermogensmutaties leiden tot een daling van liquide middelen

In 2013 hebben diverse vermogensmutaties plaatsgevonden. Er kwam € 810 miljoen beschikbaar, voornamelijk uit vaste activa, garantievermogen en netto vermogensbeslag in werken. Hiertegenover werd € 817 miljoen besteed. Belangrijke bestedingscategorieën waren overige vorderingen, lange termijn schuld en overige schulden. Per saldo daalden de liquide middelen. Het totaal geïnvesteerd vermogen steeg tot een waarde van € 3,5 miljard.

2.3 Ontwikkelingen in de bedrijfseconomische kencijfers

Tabel 2.3 laat ontwikkelingen in bedrijfseconomische kencijfers van gww-hoofdaannemers zien. De kencijfers geven inzicht in financiële verhoudingen aan het eind van het boekjaar (31 december) en maken zo periodevergelijking en bedrijfsvergelijking mogelijk. Ze beschrijven niet de financiële verhoudingen of het (betalings-)gedrag van bedrijven op een willekeurig moment van het jaar.

Winstmarge verder verslechterd

De winstmarge bedroeg in 2013 1,1%. Hiermee daalde de winstmarge met 0,3 procentpunt. Een stijging in de gemiddelde winstmarge deed zich voor bij het kleinbedrijf. De onderlinge verschillen zijn echter groot. Het percentage gww-hoofdaannemers die in 2013 erin slaagden winst te maken daalde naar 57% (was 70%).

Arbeidsproductiviteit gestegen

De arbeidsproductiviteit, gemeten in de bruto omzet en toegevoegde waarde per werkende, verbeterde in 2013. De bruto omzet per werkende bedroeg € 291.000 (was € 279.000).

De toegevoegde waarde, het inkomen dat het bedrijf genereert voor personeel, eigenaren, vreemd vermogenverschaffers en de overheid, bleef stabiel op € 72.000 per werkende.

Liquiditeit en solvabiliteit verbeterd

Bij de bedrijven die overbleven in de markt steeg in 2013 gemiddeld de liquiditeit, de mate waarin gww-hoofdaannemers direct opeisbare schulden kunnen betalen. Gemiddeld waren de quick ratio en de current ratio 161% en 169%. De ratio's bleven, voor het totaal en per grootteklasse, ruim boven de norm van 100%.

Ook de solvabiliteit, de mate waarin gww-hoofdaannemers bij opheffing alle schulden kunnen betalen, verbeterde in 2013. Het aandeel schulden in het totaal vermogen bedroeg 64% (was 72%). De verbetering in solvabiliteit deed zich vooral voor bij het kleinbedrijf.

Uit de rentedekkingsratio blijkt dat gww-hoofdaannemers voldoende inkomen genereerden om de rentekosten te dekken.

Vermogen ligt langer vast

De debiteuren- en crediteurentermijn, de termijn waarop opdrachtgevers en, respectievelijk, gww-hoofdaannemers zelf facturen betalen, waren respectievelijk 52 dagen en 76 dagen. De debiteurentermijn was ongeveer even lang als in 2012. De crediteurentermijn nam toe.

De omlooptijd van het vermogen laat de tijd zien tussen het ontstaan van voorraad of schulden en de beëindiging ervan. In 2013 is de omlooptijd toegenomen tot 198 dagen (+28 dagen). De omlooptijd van het vermogen steeg, doordat het totaal geïnvesteerde vermogen naar verhouding minder hard daalde dan de omzet.

Het netto vermogensbeslag laat de termijn zien waarop per saldo geïnvesteerd vermogen in onderhanden werk vastligt. Het netto vermogensbeslag nam in 2013 af naar 9 dagen.

Winstgevendheid stabiel

De winstgevendheid van gww-hoofdaannemers wordt uitgedrukt in de rentabiliteit van het totaal vermogen (RTV) en eigen vermogen (REV). De RTV en REV bedroegen respectievelijk 2,4% en 5,9%. De RTV daalde door de lagere winstmarge en lagere omloopsnelheid van het vermogen. De daling van de REV was vooral toe te schrijven aan de daling van de RTV en een verbetering van de solvabiliteit.

Tabel 2.1 Verdeling van de omzet in 2012-2013 van gww-hoofdaannemers, in lopende prijzen (x € 1 mln)

	Omzet uit gww-bedrijf		Omzet uit nevenactiviteit	Totale omzet
	Binnenland	Buitenland ¹		
2012	6.680	80	3	6.771
2013	6.570	17	15	6.602

1 Omzet van in Nederland gevestigde werkmaatschappijen met Nederland als voornaamste werkgebied

Bron: EIB

Tabel 2.2 Verdeling van de binnenlandse omzet in 2012-2013 van gww-hoofdaannemers, per grootteklasse in arbeidsjaren

	< 21		21-100		> 100		Totaal	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Marktsectoren in %								
Wegenbouw	79	67	46	56	50	48	53	53
Kabels en buizen	2	4	6	9	32	24	20	17
Civiele beton	8	13	24	22	9	23	14	21
Kust en oever	10	13	12	5	6	2	8	5
Baggerwerk	1	2	3	0	1	1	2	1
Landinrichting	0	1	0	4	0	1	0	2
Overige activiteiten	1	0	9	4	2	1	3	2
Activiteiten in %								
Nieuwbouw	27	30	22	29	34	65	29	67
Vernieuwing en reconstructie	49	39	40	45	47	20	45	19
Onderhoud	24	31	38	26	19	15	26	14
Opdrachtgevers in %								
Overheid ¹	65	52	58	62	50	53	55	55
Bedrijven	3	10	16	18	45	39	30	28
Particulieren	7	13	4	2	1	1	3	4
Hoofdaannemers	24	24	17	12	2	1	9	8
Overige	1	1	5	6	2	6	3	5
Wijze van opdrachtverzekrijging in %								
Aanbesteding								
- openbaar	15	17	37	43	54	38	43	35
- onderhands	50	17	37	32	32	44	36	36
Enkelvoudige uitnodiging	11	31	8	11	10	13	9	16
Klantenwerk	8	14	5	5	2	4	4	6
Overige wijze	17	21	13	9	1	1	7	7
Contractvorm in %								
E&C	7	16	7	6	7	4	7	7
D&C	7	7	25	35	60	43	43	35
DBM	0	0	0	0	1	14	1	8
DBFM	0	0	1	0	0	0	0	0
Traditioneel/RAW	72	61	56	57	31	39	44	47
Overig	14	16	11	2	1	0	6	3

1 Onder overheid is begrepen rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en overige publiekrechtelijke lichamen

Bron: EIB

Tabel 2.3 Bedrijfseconomische kencijfers in 2012-2013 van gww-hoofdaannemers, per grootteklasse in arbeidsjaren

	< 21		21-100		> 100		Totaal	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Kostenstructuur in %								
Verbruik	55,3	61,1	62,7	65,1	67,6	68,0	64,7	66,6
Arbeid	28,5	22,7	21,9	22,1	20,4	21,4	21,8	21,7
- Directe loonkosten							15,3	13,4
- Indirecte loonkosten							6,6	8,4
Overig	16,2	14,1	14,5	12,6	10,5	9,5	12,3	10,8
- Afschrijvingen	4,5	3,3	1,7	1,2	1,6	1,8	2,0	1,9
- Rentekosten	1,0	0,4	0,4	0,2	0,2	0,1	0,4	0,2
- Overige kosten n.e.g.	10,7 ¹	10,4	12,2 ¹	11,2	8,4 ¹	7,6	9,9	8,7
Diverse baten en lasten							-0,2	-0,2
Resultaat voor belasting ²	0,0	2,1	1,2	0,1	1,8	1,2	1,4	1,1
Kencijfers per werkende x € 1.000								
Bruto omzet	208	265	286	286	298	298	279	291
Toegevoegde waarde	71	77	72	68	72	73	72	72
Loonkosten	59	60	63	63	61	64	61	63
Toegevoegde waarde per direct werkende	91	97	114	104	98	141	100	126
Toegevoegde waarde per € 100 direct loon	156	161	191	166	162	198	168	186
Arbeidsinkomenquote (%)	84	79	87	94	85	87	85	87
% direct werkenden	78	79	63	65	73	52	71	58
Financiële kencijfers								
<i>Liquiditeit in %</i>								
Quick ratio	114	143	124	128	115	136	116	161
Current ratio	119	148	145	149	136	140	135	169
<i>Solvabiliteit</i>								
% schulden in totaal vermogen	80	58	68	64	72	74	72	64
Ratio schulden-eigen vermogen	400	138	213	178	257	285	259	179
Rentedekkingsratio	6	582	263	60	885	1034	374	683
<i>Vermogensbeheer in dagen</i>								
Omlooptijd vermogen	117	193	149	137	192	222	170	198
Debiteurentermijn	40	58	45	50	56	50	51	52
Crediteurentermijn	58	72	71	81	66	75	66	76
Nettovermogensbeslag	11	19	20	15	32	5	26	9
<i>Rentabiliteit in %</i>								
Rentabiliteit totaal vermogen	3,3	4,8	3,9	1,0	3,7	2,1	3,7	2,4
Rentabiliteit eigen vermogen	0,9	9,8	8,8	1,0	12,1	7,4	10,6	5,9

1 Inclusief diverse baten en lasten

2 Indien van toepassing is op het resultaat een ondernemersloon van € 45.000 in mindering gebracht

Bron: EIB

Onderzoeksverantwoording

Het onderzoek heeft tot doel inzicht te geven in de bedrijfseconomische positie van hoofdaannemingsbedrijven.

Het onderzoek omvat alle bedrijven die:

- in Nederland zijn gevestigd;
- werkzaam zijn in de sector burgerlijke en utiliteitsbouw (b&u) of grond-, water- en wegenbouw (gww);
- personeel in dienst hebben en de CAO Bouw volgen. Deze bedrijven zijn aangesloten bij APG te Amsterdam;
- bouwwerken rechtstreeks in opdracht van de opdrachtgever uitvoeren (hoofdaannemer) en/of projecten uitvoeren voor eigen rekening en risico (bouwondernemer).

De populatie in 2013 bestaat uit 3.968 b&u-bedrijven en 1.079 gww-bedrijven met een totale arbeidscapaciteit van respectievelijk 57.770 en 22.878 arbeidsjaren (verloonde mensjaren).

Elk jaar wordt informatie verzameld over het afgelopen boekjaar. De populatie wordt gevraagd informatie te geven over: (1) aantal werknemers in dienst; (2) omzetverdelingen naar marktsector, type opdrachtgevers, wijze van opdrachtverkrijging, regio; (3) resultatenrekening; en (4) balans. Bedrijven kunnen via een schriftelijke enquête hun gegevens opgeven. Daarnaast worden gegevens verzameld uit bij de Kamers van Koophandel gedeponeerde jaarrekeningen. De steekproef bestaat uit 203 b&u-bedrijven en 83 gww-bedrijven (inclusief werkmaatschappijen van grote concerns) met een gezamenlijke arbeidscapaciteit van respectievelijk 18.389 en 14.592 werkenden (inclusief meewerkende eigenaren niet in loondienst). De samenstelling van de populatie en de steekproef is weergegeven in tabel B.1.

Vanwege ondervertegenwoordiging van het aantal bedrijven in de kleinste grootteklassen heeft weging van de resultaten plaatsgevonden. Als maatstaf hiervoor dient de verhouding tussen het aantal arbeidsjaren in de populatie en de steekproef.

Met de verkregen informatie zijn schattingen gemaakt van het totaal aan omzet en vermogen van de populatie. Deze vormen de basis waarop de kengetallen zijn berekend. Bedrijven kunnen op concern- of divisieniveau hebben gerespondeerd. Dit betekent dat in de gegevens van deze respondenten werkmaatschappijen begrepen zijn die in de populatie als afzonderlijke teleenheid voorkomen. Bij vergelijkingen van jaar tot jaar moet rekening worden gehouden met veranderingen in omvang en samenstelling van de populatie en de steekproef.

Tabel B.1 Aantal hoofdaannemingsbedrijven naar sector en grootteklasse: populatie in 2013 en responsgroep

Grootte in arbeidsjaren	B&u		Gww	
	Populatie	Responsgroep	Populatie	Responsgroep
≤ 10	2.783	28	781	16
11 – 20	542	10	118	4
21 – 50	419	42	108	12
51 – 100	154	77	34	19
≥ 101	70	46	38	32
Totaal	3.968	203	1.079	83

Bron: EIB

Begrippen en formules

- Diverse baten en lasten
Saldo van opbrengsten en kosten die geen verband houden met de eigenlijke bedrijfsuitoefening
- Resultaat voor belasting
Saldo van bruto omzet en kosten, verlaagd of verhoogd met het saldo van diverse baten en lasten, voor aftrek van belasting
- Ondernemersloon
Berekende beloning voor de werkzaamheden van meewerkende eigenaren van geen rechtspersoonlijkheid bezittende ondernemingen
- Werkende
Een persoon die als werknemer of als eigenaar (niet in loondienst) werkzaam is geweest
- Bruto omzet
De waarde van de totale binnenlandse omzet, exclusief btw
- Netto omzet
Bruto omzet verminderd met de betalingen aan onderaannemers
- Toegevoegde waarde
Totaal van lonen, salarissen, afschrijvingskosten, rentekosten en resultaat voor belasting
- Loonkosten
Arbeidskosten van alle in loondienst verrichte werkzaamheden, waarin begrepen: premies sociale verzekeringen (werkgevers- en werknemersdeel), pensioenpremies en -in voorkomende gevallen- een ondernemersloon
- Direct werkende
Werkende die productiegerichte werkzaamheden verricht
- Directe loonkosten
Kosten van direct productiegerichte werkzaamheden (inclusief ondernemersloon)
- Arbeidsinkomenquote
Aandeel van de totale arbeidskosten in de toegevoegde waarde
- Vaste activa
Waarde van duurzame materiële en immateriële bedrijfsmiddelen
- Vlottende activa
Waarde van materiële en immateriële bedrijfsmiddelen, waaruit op korte termijn de daarin vastgelegde geldmiddelen weer beschikbaar (kunnen) komen
- Onderhanden werk
Waarde van in onderhanden werk vastgelegd vermogen, na aftrek van hierop ingediende termijnen (debetsaldo)
- Termijnen onderhanden werk
Waarde van op onderhanden werk ingediende termijnen, na aftrek van de waarde van het in onderhanden werk vastgelegd vermogen (creditsaldo)

- **Winstmarge**
Het resultaat voor belasting in procenten van de bruto omzet
- **Quick ratio**
Verhouding tussen vlottende activa minus voorraden en onderhanden werk en kort vreemd vermogen
- **Current ratio**
Verhouding tussen vlottende activa en kort vreemd vermogen
- **Schulden**
Deel van alle geldmiddelen dat door derden (schuldeisers) ter beschikking is gesteld
- **Totaal vermogen**
Totaal van alle geldmiddelen dat in bedrijfsmiddelen is vastgelegd
- **Ratio schulden – eigen vermogen**
Verhouding tussen schulden en eigen vermogen
- **Rentedekkingsratio**
De mate waarin het bedrijf genoeg inkomen genereert om rentekosten te dekken
- **Omlooptijd van het vermogen**
Termijn waarop het totaal vermogen wordt omgezet
- **Debiteurentermijn**
Termijn waarop vorderingen op opdrachtgevers uitstaan
- **Crediteurentermijn**
Termijn waarop schulden aan leveranciers worden voldaan
- **Netto vermogensbeslag**
De termijn waarop per saldo in onderhanden werken geïnvesteerd vermogen vastligt
- **Netto vermogen in lopende werken**
Het saldo van voorraden, onderhanden werken en debiteuren enerzijds en crediteuren anderzijds
- **Rentabiliteit van het totale vermogen**
De bruto winst in procenten van het totaal vermogen
- **Bruto winst**
Resultaat voor belasting vermeerderd met de betaalde rente
- **Eigen vermogen**
Deel van alle geldmiddelen dat niet door derden (schuldeisers) ter beschikking is gesteld
- **Rentabiliteit van het eigen vermogen**
Het resultaat voor belasting in procenten van het eigen vermogen

Rekenformules

- **Winstmarge**
(Resultaat voor belasting / Bruto omzet) x 100
- **Bruto omzet per werkende**
Bruto omzet / Aantal werkenden
- **Netto omzet per werkende**
(Bruto omzet - Betalingen aan onderaannemers) / Aantal werkenden

- Toegevoegde waarde per werkende
(Loonkosten + Afschrijvingen + Rente + Resultaat voor belasting) / Aantal werkenden
- Loonkosten per werkende
Loonkosten / Aantal werkenden
- Arbeidsinkomenquote
(Loonkosten / Toegevoegde waarde) x 100
- Quick ratio
(Vlottende activa - Voorraden / Kort vreemd vermogen) x 100
- Vlottende activa
Voorraden + onderhanden werk + debiteuren + overige vorderingen + liquide middelen
- Kort vreemd vermogen
Crediteuren + termijnen onderhanden werk + bankkrediet + overige schulden op korte termijn
- Current ratio
(Vlottende activa / Kort vreemd vermogen) x 100
- Ratio schulden-eigen vermogen
(Schulden / Eigen vermogen) x 100
- Rentedekkingsratio
(Resultaat voor belasting / Rentekosten) x 100
- Omlooptijd van het vermogen
(1 / Omloopsnelheid totaal vermogen) x 365
- Omloopsnelheid totaal vermogen
Bruto omzet / Totaal vermogen
- Debiteurentermijn
(Waarde van de debiteuren/ Bruto omzet) x 365
- Crediteurentermijn
(Waarde van de crediteuren/ Betalingen aan grondstoffen en materialen en onderaannemers) x 365
- Netto vermogensbeslag
[(Voorraden + Onderhanden werk + Debiteuren – Crediteuren) / Bruto omzet] x 365
- Rentabiliteit totaal vermogen
(Bruto winst) / Totaal vermogen) x 100
- Rentabiliteit eigen vermogen
(Resultaat voor belasting / Eigen vermogen) x 100

EIB-publicaties

2010

Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2010

Algemene kosten in het bouwbedrijf 2006-2008

Bedrijfseconomische kencijfers b&u-bedrijven 2008

Bedrijfseconomische kencijfers gww-bedrijven 2008

Trends en ontwikkelingen in de afbouwbranche 2010-2015

Zzp'ers in de bouw

De arbeidsmarkt in de bitumineuze en kunststofdakbedekkingsbranche

Kantorenleegstand - probleemanalyse en oplossingsrichtingen (www.eib.nl)

Ondergrondse netwerken en grondwaterbeheer

Monitor arbeidsongevallen in de bouw 2009 (ARBOUW)

Ziekteverzuim in de bouw 2009

Beleidsvarianten beperking hypotheekrenteaftrek en liberalisatie huursector (www.eib.nl)

Nacht- en weekendwerk in het wegonderhoud

Bouw in beeld 2009

De bouwmarkt 2010-2015

Bedrijfseconomische kencijfers gespecialiseerde bedrijven 2007-2008

Strategie en crisis

Vrouwen in technische functies

Marktstudie AFNL

Infrastuctuurmonitor - MIRT 2011

Kantorenleegstand - analyse van de marktwerking (www.eib.nl)

2011

Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2011

Algemene kosten in het bouwbedrijf 2007-2009

Openbare aanbestedingen in de gww

Bedrijfseconomische kencijfers gww-bedrijven 2009

Bedrijfseconomische kencijfers b&u-bedrijven 2009

Succesvol binnenstedelijk bouwen

De winst van innoveren (www.eib.nl)

Algemene BouwplaatsKosten (ABK) van B&U-projecten 2010 (ARBOUW)

Productiviteit en strategie (www.eib.nl)

Bouwconcerns in beeld 2009-2010

Trends en ontwikkelingen in de afbouwbranche 2011-2016

Restauratie en onderhoud van monumenten - marktverkenning tot 2015

Aanbestedingsgedrag opdrachtgevers (www.eib.nl)

Actuele situatie in de bouw - overzicht ten behoeve van de nieuwe woonvisie (www.eib.nl)

Dynamiek op de woningmarkt

De civiele betonbouw tot 2016 - ontwikkelingen op de markt en in de rolverdeling in het bouwproces (www.eib.nl)

Monumenten en corporaties - monumentenbezit en -beleid van corporaties (www.eib.nl)

Ziekteverzuim in de bouw 2010 (www.eib.nl)

Maatschappelijke woonagenda - van programmeren naar stimuleren

Monitor arbeidsongevallen in de bouw 2010 (ARBOUW)

Kantorenmonitor - analyse van vraag en aanbod (www.eib.nl)

MKBA Herstructurering Eemsdelta

Bedrijfseconomische kencijfers - b&u- en gww-bedrijven 2010 (www.eib.nl)

Kosten en baten van de bouw bbl-opleiding (www.eib.nl)

Overheid en markt; nieuw evenwicht in aanbesteden (www.eib.nl)

Dienstverlening van medeoverheden - quick scan onder architectenbureaus (www.eib.nl)

Infrastructuurmonitor - MIRT 2012 (www.eib.nl)

Algemene kosten in het bouwbedrijf 2008-2010 (www.eib.nl)

Kostenmodel omgevingsrecht (www.eib.nl)

Bouwen voor kwaliteit (www.eib.nl)

2012

Evaluatie stimuleringspakket woningbouw (www.eib.nl)

Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2012

Situatie op de Nederlandse hypotheekmarkt

Arbeid en scholing in de restauratiesector

Trends en ontwikkelingen in de wegenbouw tot 2017 (www.eib.nl)

Trends en ontwikkelingen in de afbouwbranche 2012-2017

Bouwconcerns in beeld 2010-2011

Effecten van bezuinigingen in de infrastructuur (www.eib.nl)

Annuïtaire beperking hypotheekrenteaftrek (www.eib.nl)

Vitaliteit: van feit tot beleid (www.eib.nl)

Ziekteverzuim in de bouw 2011 (www.eib.nl)

Landelijke samenvatting kantorenmonitor (www.eib.nl)

Stedelijke ontwikkeling en infrastructuur (www.eib.nl)

Monitor arbeidsongevallen in de bouw 2011 (ARBOUW)

Aanbestedingsgedrag opdrachtgevers (www.eib.nl)

Gemeentefinanciën, voorzieningen en ruimtelijke investeringen in krimpgebieden (www.eib.nl)

Kantorenmarkt Noord Nederland (www.eib.nl)

Kantorenmarkt Oost Nederland (www.eib.nl)

Kantorenmarkt provincie Utrecht (www.eib.nl)

Kantorenmarkt Noord-Holland en Flevoland (www.eib.nl)

Kantorenmarkt Zuid-Holland (www.eib.nl)

Kantorenmarkt Zeeland (www.eib.nl)

Kantorenmarkt Noord-Brabant (www.eib.nl)

Kantorenmarkt Limburg (www.eib.nl)

Verkiezingsprogramma's - gevolgen voor de woningmarkt en de bouwproductie (www.eib.nl)

Bouwen voor de zorg (www.eib.nl)

De bouw in 2020 (www.eib.nl)

Inventarisatie projecten Noord-Holland Noord 2013 (www.eib.nl)

Bouwschoolverlaters (www.eib.nl)

Perspectief voor de funderingsbranche (www.eib.nl)

Bouw in beeld 2011-2012

Regeerakkoord en woningcorporaties (www.eib.nl)

Infrastructuurmonitor - MIRT 2013 (www.eib.nl)

Algemene kosten in het bouwbedrijf 2009-2011 (www.eib.nl)

Bedrijfseconomische kencijfers - b&u- en gww-bedrijven 2011 (www.eib.nl)

Marktstudie AFNL 2012-2017

2013

Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2013

Verhuurderheffing en huurmaatregelen in krimpregio's (www.eib.nl)

Bouwconcerns in beeld 2011-2012

Woonakkoord - effecten op bouwproductie en werkgelegenheid (www.eib.nl)

Trends en ontwikkelingen in de afbouwbranche 2013-2018

Investeringsfaciliteit en verhuurderheffing (www.eib.nl)

De Stroomversnelling (www.eib.nl)

Verkenning woningbouwprogrammering Regio Amersfoort (www.eib.nl)

De feiten rond aanbesteden (www.eib.nl)

Monitor arbeidsongevallen in de bouw 2012 (ARBOUW)

Bouwen voor het onderwijs

Regionale kantorenmarkten Metropoolregio Rotterdam en Den Haag (www.eib.nl)

SER Energieakkoord (www.eib.nl)

Duurzame inzetbaarheid van arbeid

Bouw in beeld 2012-2013

Restauratie en onderhoud van monumenten

Waterbouw en waterschappen tot 2020

MKBA Zeeuws-Vlaanderen

Infrastructuurmonitor - MIRT 2014 (www.eib.nl)

EMVI, tenzij..... (www.eib.nl)

Verkenning woningbouwprogrammering regio Arnhem-Nijmegen (www.eib.nl)

Kostenverschil binnenstedelijk bouwen en bouwen op uitleglocaties in Noord-Holland (www.eib.nl)

Algemene kosten in het bouwbedrijf 2010-2012 (www.eib.nl)

Bedrijfseconomische kencijfers b&u- en gww-bedrijven 2012 (www.eib.nl)

2014

Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2014

Bouwconcerns in beeld 2012-2013 (www.eib.nl)

Eindgebruiker en opdrachtgever in de bouw: lessen uit het buitenland (www.eib.nl)

Toekomstperspectieven sloopsector (www.eib.nl)

Scenariostudie Overijssel (www.eib.nl)

Verkenning woningbouwprogrammering Regio Amersfoort (www.eib.nl)

Startersregeling Regio Amersfoort (www.eib.nl)

Succesfactoren opdrachtgeverschap (www.eib.nl)

Ziekteverzuim in de bouw 2013 (www.eib.nl)

Gebruik en effecten van de Starterslening (www.eib.nl)

Transactiekosten aanbesteden (www.eib.nl)

Bouw in Beeld 2013-2014 (www.eib.nl)

Regionale afstemming van werklocaties in Noord-Brabant (www.eib.nl)

Infrastructuurmonitor - MIRT 2015 (www.eib.nl)

Monitor arbeidsongevallen in de bouw (Arbouw)

2015

Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid 2015

Grondmarkt in crisistijd (www.eib.nl)

Van de grond af aan (www.eib.nl)

Economisch Instituut voor de Bouw

Koninginneweg 20
1075 CX Amsterdam

t (020) 205 16 00

eib@eib.nl
www.eib.nl

Desktop publishing: Margo Wakidjan-Nijbroek, EIB

eib

**Economisch Instituut
voor de Bouw**

Koninginneweg 20
1075 CX Amsterdam

t (020) 205 16 00

eib@eib.nl
www.eib.nl